

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.13

Гаврилюк Людмила Володимирівна,
кандидат юридичних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник
ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-9441-4073

Лога Валентина Миколаївна,
кандидат юридичних наук,
заступник начальника відділу
розслідування злочинів у сфері
транспорту слідчого управління
ГУНП у місті Києві,
м. Київ, Україна

Гаврилюк Владислав Вікторович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра Національної академії
внутрішніх справ, м. Київ, Україна

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИЗНАННЯ ДОКАЗІВ НЕДОПУСТИМИМИ

У статті проаналізовані теоретичні та практичні питання правових наслідків визнання доказів недопустимими в кримінальному провадженні. Визначено, що кожне прийняте слідчим процесуальне рішення під час досудового розслідування, як правило, спричиняє правові наслідки, які можна поділити на позитивні – ті, що сприяють встановленню всіх обставин справи і покаранню винних осіб, і негативні – внаслідок яких зібрані докази можуть бути визнані недопустимими і не можуть бути використані при прийнятті процесуальних рішень, тощо. Констатовано відсутність єдиного підходу щодо бачення правових наслідків визнання доказів недопустимими.

Ключові слова: кримінальне провадження, правові наслідки, досудове розслідування, докази, слідчий, процесуальне рішення, норми кримінального процесуального права, кримінальна процесуальна санкція.

Як один із видів діяльності кримінально-процесуальна – має пізнавальний характер. Відповідно суб'єкти, на яких згідно зі статтею 92 КПК України покладено обов'язок доказування в кримінальному провадженні, з метою прийняття правильного і обґрунтованого рішення по справі прагнуть відновити достовірну картину минулої події, з'ясувати всі її обставини та встановити істину [1, с. 230]. Саме на основі використання сукупності зібраних у кримінальному провадженні

© Havryliuk Liudmyla, Loha Valentyna, Havryliuk Vladyslav, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.2\(52\).18](https://doi.org/10.36486/np.2021.2(52).18)

Issue 2(52) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>

доказів та керуючись при цьому законом і професійною правосвідомістю слідчі, під час досудового розслідування, а судді, в процесі судового розгляду справи, роблять висновки про наявність чи відсутність події злочину, винуватість чи невинуватість обвинуваченого у вчиненні злочину, встановлення обставин, що мають значення для правильного вирішення кримінальної справи [2, с. 3]. Відповідно, кожне прийняте слідчим процесуальне рішення під час досудового розслідування, як правило, спричиняє правові наслідки, які можна поділити на позитивні – ті, що сприяють встановленню всіх обставин справи і покаранню винних осіб, і негативні – внаслідок яких зібрані докази можуть бути визнаними недопустимими і не можуть бути використані при прийнятті процесуальних рішень, на них не може покладатися суд при ухваленні судових рішень, тощо.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання правових наслідків визнання доказів недопустимими в кримінальному провадженні.

Метою статті є теоретичний аналіз правових наслідків визнання доказів недопустимими для учасників кримінального провадження, та розробка практичних рекомендацій з метою удосконалення кримінального процесуального законодавства.

Теоретичну основу дослідження становлять праці С.Є. Абламського, Н.М. Басай, Є.А. Брагіна, Л.В. Гаврилюк, Ю.М. Грошевого, М. Гузели, В.Г. Дрозд, С.М. Стахівського, М.М. Стоянов, В.І. Фаринника та ін. Позитивно на дослідженні відбився аналіз нормативно-правових актів, що мають як загальноправове, так і спеціальне (щодо досліджуваних проблем) значення, та емпірична база, до якої слід віднести рішення вітчизняних судів та Європейського суду з прав людини.

В КПК України можна виокремити норми, якими визначені повноваження учасників кримінального провадження, підстави та порядок проведення процесуальних, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, призначення експертизи, визначені учасники кримінального провадження, на яких покладено обов'язок доказування у кримінальному провадженні, а також правові наслідки, які наступають в разі недотримання процесуальних норм учасниками кримінального провадження. Відповідно сукупність кримінальних процесуальних норм, які регламентують діяльність слідчого, що полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, які мають значення для кримінального провадження, є елементом доказового права. Зокрема, їх сутність обумовлена як пізнавальним, так і нормативним характером. Пізнавальний характер зумовлений прийомом пізнання, що використовуються слідчим при їх провадженні. Нормативний – полягає в детальній регламентації правил і умов їх проведення, що встановлені кримінально-процесуальним законодавством. Відповідно, норми кримінально-процесуального права будуть виконувати роль регулятора відносин, що складаються між учасниками кримінального процесу, якщо будуть володіти здатністю реагувати на негативні наслідки діяльності осіб, які провадять дізнання і досудове розслідування. В іншому випадку реалізувати цю функцію буде неможливо. Тому слід погодитися з Н.М. Басай, що визнання судом доказів недопустимими виступає важливою кримінально-процесуальною санкцією, яка застосовується у випадку встановлення допущених при одержанні та фіксації доказів порушень кримінального процесуального закону як способу реагування на дії особи, що провадить дізнання, слідчого, прокурора, судді та суду на виявлені порушення. Воно тягне за собою негативні правові наслідки, коло яких залежить від істотності

значення визнаного недопустимим доказу для кримінального провадження і повноважень суб'єкта оцінки у відповідній його стадії, в якій доказ визнаний недопустимим [3, с. 186]. У зв'язку з цим, на нашу думку, необхідно сформулювати систему понять, які пов'язані між собою і стануть основою для з'ясування сутності правового наслідку визнання доказів недопустимими в кримінальному провадженні.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття “наслідок” визначається як те, що виходить, впливає з чого-небудь, або як результат [4, с. 581]. Також, на нашу думку, слід звернутися до більш ширшого поняття “наслідок нематеріального характеру”, яке тлумачиться як різновид суспільно-небезпечних наслідків, до яких належить шкода, що поєднана з порушенням тих або інших інтересів учасників суспільних відносин, охоронюваних кримінальним законом, яка, як правило, не пов'язана з фізичним впливом на людину як суб'єкта суспільних відносин або впливом на матеріальні предмети зовнішнього світу (блага), з приводу яких існують суспільні відносини [5, с. 178]. Якщо об'єкт нашого дослідження визначити як суспільні відносини, що виникають у процесі доказування уповноваженими КПК України суб'єктами, то відповідно правовими наслідками визнання доказів недопустимими під час досудового розслідування слід вважати скасування прокурором рішення слідчого, прийнятого на підставі цих доказів, і як результат – неможливість використання таких доказів в процесі доказування. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилається суд при ухваленні судових рішень. Тобто визнання доказу недопустимим тягне за собою правові наслідки, які залежать від його доказового значення для кримінального провадження [1, с. 231].

Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутності фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. В нормах КПК України чітко визначено, що належними є докази, які прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутності обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів (стаття 85 КПК України). Отже, “допустимість доказів – це їх придатність для використання у кримінальному процесі за формальними ознаками, на відміну від вимоги щодо належності, тобто придатності для використання за змістом” [6, с. 31].

Відповідно, визначена в КПК України процесуальна форма отримання цих фактичних даних, яка виведена за межі поняття доказу, розкриває сутність допустимості доказів, що характеризується процедурою його отримання сторонами кримінального провадження. А суд при прийнятті рішення про допустимість таких доказів, повинен перевірити та констатувати що стороною обвинувачення були отримані процедурні вимоги щодо проведення слідчих дій після отримання дозволу суду у передбачених КПК України випадках [7].

Отже, застосування слідчим норм кримінального процесуального законодавства повинно здійснюватися у такій формі її реалізації, яка організовує всі необхідні по справі процесуальні, слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові)

дії. А чітке виконання та дотримання норм КПК України під час досудового розслідування буде сприяти належному формуванню доказової бази в кримінальному провадженні.

Поряд з цим слід зазначити, що в науковій доктрині на сьогодні немає єдиного підходу щодо бачення правових наслідків визнання доказів недопустимими. Н.М. Басай у своєму дисертаційному дослідженні висловлює думку, що “визнання слідчим, прокурором доказу недопустимим тягне за собою правові наслідки, які залежать від його доказового значення для кримінального провадження. Зокрема, визнання слідчим, прокурором доказу недопустимим може суттєво відобразитися на доведеності обвинувачення, істотно вплинути на його межі або призвести до висновку про недостатність доказів для обвинувачення [3, с. 186].

Як зауважує Є.О. Брагін, правові наслідки прийняття слідчим, прокурором такого рішення “виражаються у зміні ходу та напрямів розслідування, меж обвинувачення, кола осіб, визнаних підозрюваними (обвинуваченими) у вчиненні злочину, припиненні кримінального переслідування осіб, закритті кримінальної справи” [8, с. 124]. Також слушною є думка, що “висвітлюючи питання диференціації кримінально-процесуальних порушень та юридичних наслідків для можливості використання відомостей про факти в процесі доказування, не можна не торкнутися концепції “асиметрії правил допустимості доказів” [9, с. 424]. Зміст якої, на думку М.М. Стоянова, полягає в різних правових наслідках порушень, допущених під час одержання доказів для сторони обвинувачення і сторони захисту [10, с. 116].

Проте ми погоджуємося із Н.М. Басай, що як у стадії досудового розслідування, так і в судових стадіях кримінального провадження наслідками визнання доказів недопустимими виступають: втрата ними юридичної сили, неможливість їх врахування при прийнятті процесуальних рішень і при доведенні обставин, які входять до предмета доказування [3, с. 185–186].

У зв’язку з чим вважаємо, що під час досудового розслідування особливо важливим є своєчасне виявлення прокурором як процесуальним керівником порушень слідчим норм кримінального процесуального закону при одержанні та фіксації доказів. Відповідно вирішення питання щодо їх допустимості саме під час досудового розслідування надасть можливість слідчому вжити заходів до заміни таких доказів, пошуку та одержання нових, шляхом повторного проведення слідчих (розшукових) дій.

Враховуючи викладене, вважаємо, що визнання доказів недопустимими в суді, на нашу думку, є результатом здійснення визначених КПК України процедурних складових сторонами кримінального провадження, які мають ґрунтуватися на принципі змагальності, у зв’язку з чим має бути забезпечена процесуальна рівність сторін обвинувачення і захисту.

Кримінальним процесуальним законодавством України передбачено, що збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження, у зв’язку з чим вони наділені відповідними повноваженнями. Проте обов’язок доказування, як уже раніше згадувалося (за винятком визначених КПК України випадків) покладається на слідчого, прокурора. Згідно зі статтею 94 КПК України слідчий, прокурор, а також слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин

кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення. Крім цього, згідно із кримінальним процесуальним законодавством, суд під час судового розгляду досліджує докази безпосередньо. Відповідно обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і ухвалюється лише за умови доведення у ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення (частина третя статті 373 КПК України) [11].

При дослідженні доказів під час судового розгляду, прокурор, відповідно до вимог законодавства, у випадку встановлення очевидної недопустимості доказу сторони захисту, уповноважений заявляти клопотання про припинення його дослідження. А після з'ясування усіх обставин, встановлених під час кримінального провадження, та перевірки їх доказами, в результаті чого пред'явлене особі обвинувачення повністю не підтвердилось – відмовитися від обвинувачення, про що виносить мотивовану постанову [12].

Визнання недопустимими доказів, які виправдовують підсудного або пом'якшують чи навпаки є підставою для притягнення підсудного до кримінальної відповідальності за більш тяжкий злочин, може призвести до прийняття рішення прокурором про зміну обвинувачення. Дійшовши до переконання, що обвинувачення потрібно змінити, висунути додаткове обвинувачення, прокурор після погодження відповідних процесуальних документів з прокурором вищого рівня, складає обвинувальний акт, в якому формулює змінене обвинувачення та викладає обґрунтування прийнятого рішення. В такому випадку суд, за клопотанням прокурора, відкладає судові засідання та надає прокурору час для складення та погодження відповідних процесуальних документів. Обвинувальний акт долучається до матеріалів кримінального провадження (частина друга статті 338 КПК України) [11].

Якщо в обвинувальному акті зі зміненим обвинуваченням ставиться питання про застосування Закону України про кримінальну відповідальність, який передбачає відповідальність за менш тяжке кримінальне правопорушення, чи про зменшення обсягу обвинувачення, головуючий зобов'язаний роз'яснити потерпілому його право підтримувати обвинувачення у раніше пред'явленому обсязі (частина третя статті 338 КПК України) [11].

Отже, до правових наслідків визнання доказів недопустимими слід також віднести рішення, які прокурор уповноважений приймати, а саме: заявлення клопотання про припинення дослідження доказу сторони захисту у випадку встановлення його очевидної недопустимості; відмову від обвинувачення; зміну обвинувачення; складення обвинувального акту із формулюванням зміненого обвинувачення. Для обвинуваченого визнання доказів недопустимими в судовому засіданні, як наслідок може бути притягнений до кримінальної відповідальності за менш тяжке кримінальне правопорушення, або ж зменшення по відношенню до нього обсягу обвинувачення тощо. А також за відсутності допустимих доказів суд може виправдати особу за пред'явленим обвинуваченням в одному або декількох епізодах кримінального провадження [13].

Зазвичай норми права встановлюють, що за певних передумов (за наявності певного юридичного складу) виникають, змінюються і зникають певні обов'язки

(правовий наслідок). За результатами оцінки в нарадчій кімнаті доказів, під час ухвалення судового рішення, суддя виключає із кримінального провадження тільки ту частину доказів, які, як встановлено, були отримані з істотним порушенням прав і свобод людини і визнанні недопустимими. Якщо виключення цих доказів не вплине на переконливість решти доказів по кримінальному провадженню, суд на підставі цих доказів ухвалює рішення по кримінальному провадженню.

Проте із практики ЄСПЛ вбачаються випадки, коли “суд доходить висновку, що нове рішення, ухвалене у справі заявника, переважною мірою знову ґрунтувалося на тих самих доказах, які були отримані з порушенням процесуальних прав заявника, та при цьому існували серйозні твердження, що усі визнавальні показання були отримані під примусом, а отже, вони були “плодом отруйного дерева” (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі “Гефген проти Німеччини” (*Gafgen v. Germany*) заява № 22978/05, п. 168, ECHR 2010). Зокрема, як заявник, так і інший підсудний заперечували свою причетність до вчинення злочину та скаржились, що визнали свою вину під примусом. Виключення первинних визнавальних показань заявника з переліку доказів істотно підірвало аргумент Верховного Суду України стосовно того, що його визнавальні показання та визнавальні показання іншого підсудного були послідовними і підтверджували одне одного.

Більше того, обидва підсудних під час судового розгляду відмовилися від усіх своїх визнавальних показань. Решта доводів, наведених ВС України на підтвердження обвинувального вироку щодо заявника, зокрема ґрунтувались на результатах судових експертиз та єдиному речовому доказі (кейсі з ключами), посилення на які, як видається, не було вирішальним для результату провадження. Отже, визнання Верховним Судом України заявника винним здебільшого ґрунтувалось на використанні доказів, отриманих із порушенням Конвенції, як було встановлено у попередньому рішенні по справі “Яременко проти України” (*Yaremenko V. Ukraine*)” [14].

Також слід звернути увагу, що одним із правових наслідків визнання доказів недопустимими є ухвалення судом виправдувального вироку. З приводу чого слід зазначити, що серед підстав ухвалення судом виправдувального вироку відсутнє визнання доказів недопустимими. Згідно зі статтею 373 КПК України виправдувальний вирок ухвалюється у разі, якщо не доведено, що: вчинено кримінальне правопорушення, в якому обвинувачується особа; кримінальне правопорушення, вчинене обвинуваченим; в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення.

Доречно розглянути вирок суду, в якому суддя Голопристанського районного суду Херсонської області, встановивши, що стороною обвинувачення суду не надано жодних доказів вини обвинувачених у вчиненні злочину, передбаченого статтею 246 КК України, окрім визнання обвинуваченими своєї вини в інкримінованому їм злочині, яке не може бути покладено в основу обвинувального вироку суду, ухвалив рішення ОСОБА_3, ОСОБА_4 визнати невинуватими у вчиненні злочину, передбаченого статтею 246 КК України та по суду виправдати за відсутністю події злочину [15].

Разом з цим, слід врахувати, що після набрання виправдувальним вирок суду законної сили додатковими правовими наслідками визнання доказів недопустимими, залежно від особливостей кримінального провадження, можуть бути:

1) скасування запобіжного заходу, обраного до обвинуваченого; 2) скасування арешту майна; 3) вирішення питання про речові докази; 4) виникнення у виправданого права на поновлення його порушених прав (у тому числі й скасування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та повернення документів, які посвідчують користування спеціальним правом) і відшкодування шкоди, завданої внаслідок незаконного затримання, застосування запобіжного заходу тощо” [3, с. 195].

У разі визнання особи винуватою, у мотивувальній частині вироку суду зазначаються докази на підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахування окремих доказів (абзац третій пункту 2 частини третьої статті 374 КПК України). За результатами оцінки в нарадчій кімнаті доказів, під час ухвалення судового рішення суддя виключає із кримінального провадження тільки ту частину доказів, які, як встановлено, були отримані з істотним порушенням прав і свобод людини і визнані недопустимими. Якщо виключення цих доказів не вплине на переконливість решти доказів по кримінальному провадженню, суд на підставі цих доказів ухвалює рішення по кримінальному провадженню.

З огляду на викладене варто зазначити, що кожне прийняте слідчим процесуальне рішення під час досудового розслідування, як правило, спричиняє правові наслідки. Зокрема, правовими наслідками визнання доказів недопустимими під час досудового розслідування слід вважати скасування прокурором рішення слідчого прийнятого на підставі цих доказів, в результаті чого неможливо використовувати такі докази в процесі доказування. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судових рішень. Тобто визнання доказу недопустимим тягне за собою правові наслідки, які залежать від його доказового значення для кримінального провадження.

До правових наслідків визнання доказів недопустимими слід також віднести рішення які прокурор уповноважений приймати, а саме: заявлення клопотання про припинення дослідження доказу сторони захисту у випадку встановлення його очевидної недопустимості; відмову від обвинувачення; зміну обвинувачення; складення обвинувального акту із формулюванням зміненого обвинувачення. Для обвинуваченого визнання доказів недопустимими в судовому засіданні, як наслідок може бути притягнений до кримінальної відповідальності за менш тяжке кримінальне правопорушення, або ж зменшення по відношенню до нього обсягу обвинувачення тощо. А також за відсутності допустимих доказів суд може виправдати особу за пред’явленням обвинуваченням в одному або декількох епізодах кримінального провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Drozd V.H., Havryliuk L.V., Havryliuk V.V. Effect of inadmissibility of evidence: theoretical and legal framework. International scientific and practical conference «Legal sciences: research and European innovations»: conference proceedings, April 23–24, 2021. Czestochowa : «Baltija Publishing», 2021. 230–233 pages.

2. Грошевський Ю.М., Стахівський С.М. Докази і доказування у кримінальному процесі: наук.-практ. посіб. Київ: КНТ; Вид. Фурса С.Я., 2006. С. 3.

3. Басай Н.М. Визнання доказів недопустимими в кримінальному процесі України: підстави, процесуальний порядок і правові наслідки: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2012. С. 186.

© Havryliuk Liudmyla, Loha Valentyna, Havryliuk Vladyslav, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.2\(52\).18](https://doi.org/10.36486/np.2021.2(52).18)

Issue 2(52) 2021

<http://naukaipravookhrona.com/>

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Бусел]. Київ; Ірпін: Перун, 2002. С. 581.
5. Словник основних кримінально-правових термінів / [авт.-укл.: І.О. Кисельов, В.В. Шаблюстий, В.О. Чорна, Л.Г. Якименко]. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 178.
6. Фаринник В.І. Особливості формування доказів та доказування в кримінальному судочинстві України: метод. рек. Харків: Фактор, 2013. С. 31.
7. Ablamskyi, S.Y., Havryliuk, L.V., Drozd, V.G., Nenia, O.V. Violación sustancial de los derechos humanos y las libertades como requisito previo para la inadmisibilidad de las pruebas. Justicia. Vol. 26. No 39, P. 47–56. <https://doi.org/10.17081/just.26.39.4819>. URL: <http://revistas.unisimon.edu.co/index.php/justicia/article/view/4819> (дата звернення: 08.05.2021).
8. Брагин Е.А. Процессуальный порядок и правовые последствия признания доказательств недопустимыми в российском уголовном процессе: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Челябинск, 2003. С. 124.
9. Гузела М. Проблеми визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні. Вісник Львівського університету. Серія: Юридична. 2015. Вип. 61. С. 424.
10. Стоянов М.М. Властивості доказів у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2010. С. 116.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 08.05.2021).
12. Порядок організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: затв. наказом Генеральної прокуратури України від 28 берез. 2019 р. № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19#Text> (дата звернення: 08.05.2021).
13. Неналежна правова допомога тягне виключення здобутих доказів – ВС. Закон і бізнес. 2021. 24 березня. URL: https://zib.com.ua/ua/147118-nenalezhna_pravova_dopomoga_tyagne_viklyuchennya_zdobutih_do.html (дата звернення: 08.05.2021).
14. Справа “Яременко проти України (№ 2)” (Заява № 66338/09): рішення Європейського суду з прав людини від 30 квіт. 2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a75#Text (дата звернення: 08.05.2021).
15. Вирок Голопристанського районного суду Херсонської області від 18 трав. 2015 р. Справа № 654/662/15-к. Провадження № 1-кп/654/103/2015. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/44306676> (дата звернення: 08.05.2021).

REFERENCES

1. Drozd, V.H., Havryliuk, L.V., Havryliuk, V.V. (2021) Effect of inadmissibility of evidence: theoretical and legal framework. International scientific and practical conference “Legal sciences: research and European innovations”: conference proceedings, April 23–24, 2021. Czestochowa: “Baltija Publishing”. P. 230–233 [in English].
2. Hroshevyi, Yu.M., Stakhivskyi, S.M. (2006) Dokazy i dokazuvannya u kryminalnomu protsesi. “Evidence and Proof in Criminal Proceedings”: manual. Kyiv: CST; View. 2006. P. 3 [in Ukrainian].
3. Basai, N.M. (2012) Vyznannya dokaziv nedopustymymy v kryminalnomu protsesi Ukrainy: pidstavy, protsesualnyi poriadok i pravovi naslidky. “Recognition of Evidence Inadmissible in the Criminal Process of Ukraine: Grounds, Procedural Order and Legal Consequences”: thesis ... Cand. Sci. (Law): 12.00.09. Odesa. P. 186 [in Ukrainian].
4. Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy. Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language / ed. V. Busel. Kyiv; Irpin: Perun, 2002. P. 581 [in Ukrainian].
5. Slovnnyk osnovnykh kryminalno-pravovykh terminiv. Dictionary of basic criminal law terms / author-comp.: I.O. Kyseliov, V.V. Shablysty, V.O. Chorna, L.G. Yakimenko. Dnipro: Dnipro State University of Internal Affairs, 2017. P. 178. [in Ukrainian].
6. Farynnyk, V.I. (2013) Osoblyvosti formuvannya dokaziv ta dokazuvannya v kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy. “Peculiarities of Evidence Formation and Proving in Criminal Proceedings of Ukraine”: manual. Kharkiv: Factor, 2013. P. 31 [in Ukrainian].
7. Ablamskyi, S.Y., Havryliuk, L.V., Drozd, V.G., Nenia, O.V. Violación sustancial de los derechos humanos y las libertades como requisito previo para la inadmisibilidad de las pruebas. Justicia. Vol. 26. No 39. P. 47–56. URL: <https://doi.org/10.17081/just.26.39.4819>. URL: <http://revistas.unisimon.edu.co/index.php/justicia/article/view/4819> (Date of Application: 08.05.2021) [in Spanish].

© Havryliuk Liudmyla, Loha Valentyna, Havryliuk Vladyslav, 2021

8. *Brahyn, Ye.A.* (2003) Protsessualnyi poriadok y pravovyye posledstviya pryznaniya dokazatelstv nedopustymy v rossiyskom uholovnom protsesse. Procedural order and legal consequences of recognition of evidence inadmissible in the Russian criminal process: thesis ... Cand. Sci. (Law): 12.00.09. Chelyabinsk. P. 124 [in Russian].

9. *Huzela, M.* (2015) Problemy vyznannia dokaziv nedopustymy u kryminalnomu provadzhenni. "Problems of Declaring Evidence Inadmissible in Criminal Proceedings". Bulletin of Lviv University. Series: Legal. 2015. Iss. 61. P. 424 [in Ukrainian].

10. *Stoianov, M.M.* (2010) Vlastyvosti dokaziv u kryminalnomu protsesi Ukrainy. "Properties of Evidence in the Criminal Process of Ukraine": thesis. ... Cand. Sci. (Law): 12.00.09. Odesa. P. 116 [in Ukrainian].

11. Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 13, 2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (Date of Application: 08.05.2021) [in Ukrainian].

12. The Order of the organization of activity of prosecutors and investigative bodies of prosecutor's office in criminal proceedings: approved. by Order of the Prosecutor General's Office of Ukraine March 28, 2019 No 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19#Text> (Date of Application: 08.05.2021) [in Ukrainian].

13. Nenalezhna pravova dopomoha tiahne vykliuchennia zdobutykh dokaziv – VS. "Inadequate Legal Aid Entails the Exclusion of Evidence Obtained - the Supreme Court". Law and Business. 2021. 24 March. URL: https://zib.com.ua/ua/147118-nenalezhna_ppravova_dopomoga_tyagne_viklyuchennya_zdobutih_do.html. (Date of Application: 08.05.2021) [in Ukrainian].

14. Sprava "Iaremenko proty Ukrainy (No 2)" (Zaiava No 66338/09): rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 30 kvit. 2015 r. Yaremenko v. Ukraine (§ 2) (Application § 66338/09): Judgment of the European Court of Human Rights of 30 April. 2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a75#Text (Date of Application: 08.05.2021) [in Ukrainian].

15. Vyroky Holoprystanskoho raionnoho sudu Khersonskoi oblasti vid 18 trav. 2015 r. Sprava № 654/662/15-k. Provadzhennia № 1-kp/654/103/2015. The verdict of the Holoprystan district court of the Kherson region from May 18, 2015. Case No 654/662/15-k. Proceedings № 1-kp / 654/103/2015. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/44306676> (Date of Application: 08.05.2021) [in Ukrainian].

UDC 343.13

Havryliuk Liudmyla,

Senior Staff Scientist, Cand. Sci. (Law),

Senior Researcher, State Research Institute MIA Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0002-9441-4073

Loha Valentyna,

Cand. Sci. (Law),

Co-Chief of the Department

of Investigation of Crimes in the Field

of Transport Investigative Management of the

Main Directorate of the National Police in Kyiv,

Kyiv, Ukraine

Havryliuk Vladyslav,Applicant of a Bachelor's Degree of the National Academy
of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine**LEGAL CONSEQUENCES OF DECLARING EVIDENCE INADMISSIBLE**

Research article analyzes the possible legal consequences of declaring evidence inadmissible. It is determined that each procedural decision made by the investigator

© Havryliuk Liudmyla, Loha Valentyna, Havryliuk Vladyslav, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.2\(52\).18](https://doi.org/10.36486/np.2021.2(52).18)

Issue 2(52) 2021

<http://naukaipravookhorona.com/>

during the pre-trial investigation, as a rule, causes legal consequences, which can be divided into positive – those that help establish all the circumstances of the case and punish the perpetrators, and negative ones – as a result of which evidence collected may be declared inadmissible and cannot be used in making procedural decisions, etc.

In particular, the legal consequences of declaring evidence inadmissible during the pre-trial investigation should be considered the cancellation by the prosecutor of the investigator's decision made on the basis of this evidence, as a result of which it is impossible to use such evidence in the evidentiary process. Inadmissible evidence cannot be used in making procedural decisions, it cannot be referred to by the court when making court decisions. That is, declaring evidence inadmissible entails legal consequences that depend on its probative value for criminal proceedings.

It should also be noted that one of the legal consequences of declaring evidence inadmissible is the court's acquittal. However, among the grounds for the court's acquittal is missing – the recognition of evidence inadmissible. According to Article 373 of the CPC of Ukraine, an acquittal is passed if it is not proved that: a criminal offense has been committed, in which the person is accused; criminal offense committed by the accused; in the act of the accused there is a *corpus delicti*.

The legal consequences of declaring evidence inadmissible should also include decisions that the prosecutor is authorized to make, namely: filing a motion to terminate the examination of the evidence of the defense in case of its obvious inadmissibility; denial of charges; change of charge; drawing up an indictment with the wording of the amended charge. For the accused, once the recognition of evidence inadmissible in court, as a consequence, may be prosecuted for a less serious criminal offense, or a reduction in the amount of charges against him, and so on. Also, in the absence of admissible evidence, the court may acquit a person of one or more episodes of criminal proceedings.

Keywords: criminal proceedings, legal consequences, pre-trial investigation, evidence, investigator, procedural decision, norms of criminal procedural law, criminal procedural sanction.

Отримано 08.06.2021